

УДК 780.647.2(477)

Тищик В.

Харківський національний університет
мистецтв імені І. П. Котляревського

РОЗВИТОК БАЯННОГО МИСТЕЦТВА ДЛЯ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Тищик В. Розвиток баянного мистецтва для дітей в Україні: історичні передумови та сучасні тенденції. У статті виявлено історико-культурний, музично-виконавський та жанрово-стильовий аспекти становлення баянного мистецтва для дітей в Україні, що відбувалось завдяки розвитку спеціальної музичної освіти. Зацікавленість композиторів і виконавців у розширенні жанрового діапазону баянного репертуару збагачує його техніко-виконавський потенціал. Нові художні принципи, обумовлені загальними процесами розвитку музичного професіоналізму, реалізовані в ускладненні музичного змісту, драматургії, мови, стають визначальними для розуміння сучасного етапу розвитку баянного мистецтва. Запропонована в статті періодизація баянного мистецтва для дітей дозволяє узагальнити закономірності процесу його розвитку і дає можливість більш детально вивчати його внутрішні тенденції.

Ключові слова: твори композиторів України для баяна, дитяче баянне мистецтво.

Тыщик В. Развитие баянного искусства для детей в Украине: исторические предпосылки и современные тенденции. В статье выявлены историко-культурный, музыкально-исполнительский и жанровые аспекты становления баянного искусства для детей в Украине благодаря развитию специального музыкального образования. Заинтересованность композиторов и исполнителей в расширении жанрового диапазона баянного репертуара обогащает его технико-исполнительский потенциал. Новые художественные принципы, обусловленные общими процессами развития музыкального профессионализма, реализованные в усложнении музыкального содержания, драматургии, языка, становятся определяющими для понимания современного этапа развития баянного искусства. Предложенная в статье периодизация баянного искусства для детей позволяет обобщить закономерности процесса его развития и дает возможность более детально изучать его внутренние тенденции.

Ключевые слова: произведения композиторов Украины для баяна, детское баянное искусство.

Tyshchik V. Development of button accordion art for children in Ukraine: historical preconditions and modern trends. Ukrainian art music is a holistic, nation-

al original phenomenon, which is the traditional culture and academic branch (composer's creativity, performance and professional education). From this point of view, the art of button accordion is paid a great attention in Ukraine, in which the musical and historical trends and the stages of development as a national academic of instrumental performance and art of button accordion for children are reflected.

Analysis of recent publications on research. History of the art of button accordion, the question of artistic specificity increasingly become the subject of special researches. The degree of study of this subject in Ukrainian musicology is considerable (M. Davydov, Ye. Ivanov, A. Semeshko).

The object of study is Ukrainian professional art of button accordion and the subject – the art of button accordion for children in the historical formation and development.

The purpose of the article is to summarize the principles of Ukrainian professional art of button accordion for children as an integrated system that combines different aspects of the study: historical and cultural, musical and performance, genre and stylistic.

The button accordion is philharmonic concert academic finish-beautiful instrument with wide timbre, technical possibilities. The academisation parameters of the art of button accordion, taking into account the historical and cultural context at the present stage, are the general trends in the composer's creativity; the specificity of the communication of the art of button accordion (its listener, its own audience); organology (design features of the instrument); extensive concert and performing activities of numerous groups involving button accordionists; the system of music education (continuity in the system of "teacher-student").

Ukrainian professional art of button accordion performing and works for children by a half period of its history passed a difficult way of developing, as at this time, the function of the button accordion transformed itself from a accompanying instrument to the concert and academic instrument.

Division of the periods of children's art of button accordion has four stages of development that coincide with the general processes of folk instrumental performance that examined by M. Davydov, Ye. Ivanov, Ye. Knyazev:

- semi-professional stage (first half of XIX century – on the verge of 1920–1930);
- the formation of skills (1940–1950 years of XX century);
- complete of skills (1950–1960);
- the academisation of the art of button accordion (70–90 years of the XX century) the latest level of musical thinking (and language).

Semi-professional stage connects with the development of the art of button accordion in terms of rural and urban culture of the first half of the XIX century – up to 1920–1930 years. In this period harmonica became a widespread thanks to its simple construction, while the button accordion as more sophisticated instrument included with the musical life later.

Semi-professional stage is the impetus for creating professional art of button accordion for children, but further development is going on in the middle of the XX century. The first departments of folk instruments included button accordion classes in elementary and middle forms of the system of music education appeared. The emergence of the button accordion in music schools led to the search and the invention of new designs range of button accordions including the physical features of adolescents. That contributed to the production of high-quality instruments in Kyiv, Kharkiv, Zhytomyr, Gorlivka, Kremnevyi.

Рецензент статті: Полусмяк І. М., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри інтерпретології та аналізу музики, Харківський національний університет мистецтв ім. І. П. Котляревського

Стаття надійшла до редакції 29.06.2017

It is noteworthy that in 50–60 years of XX century a significant contribution to the repertoire of button accordion for children made composers Yu. Shamo, V. Pidvala, G. Lyashenko, Yu. Ishchenko, O. Pushkarenko, who couldn't play the button accordion, but knew its unlimited possibilities.

Periods of formation and development of the Ukrainian art of button accordion for children were the years of the formation of the national composer's style, that reflects in the subject of intonation specific inherent Ukrainian musical vocabulary.

Such characteristics as: expansion of the genre and style of the range of the original music for button accordion; composers' appealing to polyphonic genres; the creation of the sonata cycles prove music academisation for children in Ukraine and the art of button accordion. The performing becomes more important – inventive game with timbre, the use of non-traditional methods of playing the button accordion, which significantly extend its expressive and technical properties.

Conclusions. *The art of button accordion for children had its own historical way, which developed a special "scenario". Semi-professional children's performance could give a boost to the education of many professionally trained button accordionists. The leading part in the formation of the professional level of the musical art of Ukraine became the elementary music education. At different stages of improving evolution of the art of button accordion for children in Ukraine, special educational music establishments – classes, courses, children's musical schools and musical colleges – were organized.*

So, *the art of button accordion for children is an integral part of the musical culture of Ukraine and has great importance in the musical life of the community. Given periodization of children art of button accordion allows to generalize principles and gives the opportunity to fully explore the internal development processes of the art of button accordion for children in Ukraine.*

Keywords: *the art of button accordion for children, folk and instrumental performance, music education.*

Постановка проблеми. Українське музичне мистецтво являє собою цілісний, національно-самобутній феномен, складовими якого є традиційна (аутентична) культура та академічна сфера (композиторська творчість, виконавство та професійна освіта). Процес його формування тісно пов'язаний з історичними та соціокультурними передумовами, що увібрали традиції вітчизняної і західноєвропейської музичних культур. З цієї точки зору значний інтерес викликає баянне мистецтво в Україні, в якому віддзеркалено музично-історичні тенденції розвитку — як академічного народно-інструментального виконавства взагалі, так, зокрема, і баянного мистецтва для дітей.

Баян у музичному мистецтві ХХІ століття — це концертний академічний гогово-виборний інструмент із широкими тембровими, технічними можливостями. Українське професійне баянно-виконавське мистецтво протягом півстолітнього періоду своєї історії пройшло складний шлях розвитку, оскільки у цей час функція баяна трансформувалась від акомпануючого інструмента до концертного та академічного. Баяністи України — композитори, виконавці, викладачі — накопичили певний твор-

чий досвід, у якому для дітей визначено свій мистецький простір. Параметрами академізації баянного мистецтва на сучасному етапі з урахуванням історико-культурного контексту є насамперед загальні тенденції композиторської творчості; специфіка комунікації баянного мистецтва («свій» слухач і аудиторія); органологія (особливості конструкції інструмента); розгалужена концертно-виконавська діяльність численних колективів за участю баяністів; система музичної освіти (спадкоємність у системі «вчитель — учень»).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Історія розвитку баянного мистецтва, питання виконавської специфіки все частіше стають предметом спеціальних досліджень. Ступінь вивченості названої тематики в українському музикознавстві досить значна (М. Давидов [1], Є. Іванов [3], А. Семешко [6]). Періодизація дитячого баянного мистецтва має чотири стадії розвитку, які в основному співпадають з загальними процесами народного інструментального виконавства, що розглядалися М. Давидовим [1], Є. Івановим [3], В. Князевим [4].

Об'єкт дослідження — українське професійне баянне мистецтво; **предмет** — баянне мистецтво для дітей у площині історичного становлення та розвитку.

Мета статті — визначити засади українського професійного баянного мистецтва для дітей як цілісної системи, що об'єднує історико-культурні, музично-виконавські, жанрово-стильові сфери її функціонування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянемо основні етапи становлення і розвитку народного інструментального виконавства в Україні:

- напівпрофесійний етап (перша половина ХІХ ст. — злам 1920–1930-х років);
- зародження професіоналізму (1940–1950 роки);
- завершення професіоналізації (1950–1960);
- академізація баянного мистецтва (70–90 роки ХХ століття) новітнього рівня музичного мислення (відповідно, і мови).

Напівпрофесійна стадія пов'язана з розвитком баянного мистецтва в умовах сільського і міського типу культури з першої половини ХІХ ст. до 20–30-х років ХХ ст. Пріоритетного поширення отримала гармонь завдяки своїй простій конструкції, в той час як баян — більш складний інструмент — увійшов у музичний побут пізніше.

Слід нагадати, що в Європі баян називають «акордеоном», а хроматична гармоніка у нас носить назву «баян». Невипадково Г. Пахомов вказує на диференціацію **готових** баянів, «...у яких акомпанемент в лівій руці подається у вигляді штампованих, нерухомо встановлених акордів: мажорних, мінорних трізвуків та септакордів і **виборних**, у яких клавіатура аналогічна правій руці» [5, с. 51–56]. Далі автор відмічає: «...тільки цей вид хроматичних гармонік може вважатися музичним інструментом, тому, що на них можливе виконання навіть найскладніших і досконалих музичних творів без

спотворень думки їх авторів» [там само]. Впровадження різних типів фактур баяна, що наближені до розмаїття фортепіанної фактури, а не тільки застосування моделі «мелодія — бас-акорд», сприяло збагаченню музичної мови, змістовно-виразових можливостей баяна.

Мистецтво гри на гармоні спочатку розвивається переважно в руслі сільської культури, в той час як баянне виконавство в більшій мірі притаманне міському населенню. Формуючись на цьому етапі, баянне мистецтво України, а з ним і дитяче, базується на специфічних національних художніх принципах, які спираються на фольклорні джерела, що проявляється в стилістиці, жанровій системі репертуару народних виконавців, деяких виконавських прийомах. Йдеться про принцип звукоутворення, інтонаційно-ритмічні, ладо-гармонічні, фактурно-темброві особливості, типові для українського фольклору.

Репертуар виконавців-напівпрофесіоналів, як і перших професійних баяністів, складали пісні, танці, перекладення творів для інших музичних інструментів. Слід відзначити виконавців-педагогів, які зробили значний внесок у перекладення, транскрипції музики для баяна та заснували свої власні школи гри: М. Давидов, М. Оберюхтін, А. Семешко, В. Подгорний, О. Назаренко. Автори перекладень і транскрипцій намагались не втрачати художній задум композитора, не поступатись оригіналу. У баянній літературі широко представлені твори, написані для інших музичних інструментів, у перекладенні для баяна: Й. С. Бах «Інвенції», «Добре темперований клавир», «Сонати» Д. Скарлаті та В. А. Моцарта, «Пори року» А. Вівальді, «Віденські вальси» Й. Штрауса, п'єси П. Чайковського, С. Рахманінова, Е. Гріга, Д. Кабалевського, І. Дунаєвського.

Поштовхом для створення професійного баянного мистецтва для дітей стало аматорське музикування, але подальший його розвиток відбувається в середині ХХ ст. Відкриваються перші відділення народних інструментів із класами баяна в початковій і середній ланках системи музичної освіти. Відбувається осмислення комунікаційної функції баяна як сольного інструмента, нерозривно пов'язаної з розповсюдженням у концертній практиці готово-виборного інструмента. Відкриття класу баяна в музичних школах спонукало до пошуку та винайдення нових конструкцій баянного асортименту з урахуванням фізичних особливостей дітей підліткового віку. Тому сприяло виготовлення якісних інструментів у Києві, Харкові, Житомирі, Горлівці, Кремневому. Як свідчить перелік фабрик, представлених у дослідженнях Є. Іванова, «...у 60-ті роки почалося виробництво хроматичних видів гармонік, саме баяни і клавешні акордеони. Почалося виготовлення дитячих малогабаритних готово-виборних баянів та інструментів різної модифікації: «Школьник», «Явір», «Мечта», «Атлант», «Старт», «Україна»» [3, с. 70]. Постійні модифікації конструкції баяна приводять до винайдення і введен-

ня в обіг найдосконалішої моделі — п'ятирядного, багатотембрового готово-виборного баяна, відмічає В. Князев [4, с. 6–7].

Природно, відбувається переосмислення музично-технічних характеристик, способів звукоутворення і вдосконалення виконавського потенціалу баяністів. Далі автор вказує: «...у баянному мистецтві отримують широке застосування нові, специфічно-інструментальні прийоми гри, що увиразнюють інтонаційне оновлення музично-виразових засобів ХХ ст., яке безпосередньо спостерігається в оригінальному баянному репертуарі, в тому числі і для дітей. Опанування виборною системою дозволило суттєво розширити баянний репертуар дітей завдяки більш якісним перекладенням, а також створенню оригінальної музики, у якій спостерігається значне ускладнення виразально-технічних засобів. Перші видання нотної літератури для виборних інструментів були здійснені представником української баянної школи С. Чапкієм у 1961 році для дітей» [4, с. 7–8].

На становлення дитячого баянного мистецтва в Україні впливали різні чинники: національні традиції різних регіонів, політичні і соціальні передумови, художні вподобання в залежності від потреб міського та сільського населення.

Українське баянне мистецтво для дітей — це міцна база для підготовки висококваліфікованих концертних виконавців, інтерпретаторів різноманітних творів, а також конкурентоспроможних фахівців у галузі професійного баянного мистецтва. У різні періоди вітчизняні баяністи користувалися традиційними посібниками «Школи гри на баяні», «Початкових курсів гри на баяні». У них висвітлювалися ключові технологічні елементи: посадка та постановка інструмента, основи гри та будова правої та лівої клавіатури, аплікатурні принципи, основи ведення міха, робота над розвитком техніки, відпрацювання основної штрихової шкали, короткі відомості з історії баяна. З часом до посібників поступово додалися інші: наприклад, підручники П. Серотюка «Баян (готово-виборний баян): 1–5 класи музичної школи» (Тернопіль, 2007–2010).

Рішенню художніх і технічних завдань для баяніста сприяли також різні методичні посібники: «Теоретичні основи визначення об'єктивного музичного руху» А. Семешка (1993), «Питання формування виконавської майстерності в процесі навчання гри на баяні» О. Паньківа (1995), «Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста» М. Давидова (1997), «Гармоніки, баяни, акордеони. Духовні матеріали та матеріальні аспекти функціонування в музичній культурі України ХІХ–ХХ століть» Є. Іванова (2002), «Нариси з історії української музики для баяна» А. Сташевського (2006). Окрім систематизованих посібників постійно розширюються репертуарні межі для дитячого виконавства. На першому етапі твори для баяна за своєю структурою легкі для виконання. У їх основі лежать прості мотиви традиційної (ау-

тентичної) культури, народних пісень того чи іншого регіону країни. Наприклад: «Гуцулка Ксеня», «Два кольори», «Десь тут була подоляночка», «Дощик, дощик», «Їхав козак за Дунай», «Од Києва до Лубен», «Сусідка», «У Харкові дощ іде», «Чорнобривці», «Ясени». Крок за кроком, композитори-початківці вчилися розуміти дітей і розмовляти з ними мовою музики, втілювати музичні образи, які були б близькими початківцям-баяністам.

Примітно, що у 50–60-ті роки ХХ століття вагомий внесок до баянного репертуару для дітей зробили композитори, які самі не володіли цим інструментом, але відчували його необмежені можливості, серед таких композиторів — Ю. Шамо, В. Підвала, Г. Ляшенко, Ю. Іщенко, О. Пушкаренко. Поряд із цим, репертуар баяністів складали п'єси, створені для інших інструментів, що ставали матеріалом для перекладень з «готовою» системою лівої клавіатури. Слід погодитися з думкою В. Князева, що «...невипадково перші виконавці на баяні за фактом були інструменталістами інших спеціальностей (М. Геліс, П. Гвоздев — піаністи, І. Паницький — скрипаль, А. Гефельфінгер — органіст)» [4, с. 7–8]. Успіху діяльності перших професійних композиторів України у значній мірі сприяли й тісні зв'язки з європейськими музикантами.

Багато перекладень для баяна створив М. Різоль*. У їх основу покладені пісенно-танцювальні зразки традиційної народної культури слов'янських народів («Перепілонька», «Розпрягайте хлопці, коні», «Повій, вітре», «Румунський весняний хоровод», «Реве та стогне Дніпр широкий», «Ніч яка місячна», «Цвіте терен», «Несе Галя воду», «Концертна п'єса на буковинські теми», варіації на тему української народної пісні «Дощик», «Українські народні пісні», «Українські народні танці», «Полонез», «Словацька полька», «Чардаш»). Ці перекладення творів для баяна розвивали художньо-естетичне мислення дітей, давали уяву про можливості баяна, поряд із тим, вони знайомили учнів із культурною спадщиною слов'янських народів. Так було закладено жанрово-стильові засади творчості для дітей. Це був поштовх для закладення традицій, що збагатили баянне мистецтво оригінальним інтонаційним змістом, із притаманним йому драматургічним масштабом та яскравою палітрою барв.

Указані тенденції поєднання фольклорних джерел із нормами академічної музики в баянному мистецтві для дітей отримують розвиток впродовж 50–60-х років ХХ ст., що відповідає етапу завершення професіоналізації баяно-виконавського мистецтва в Україні. Цей період нерозривно пов'язаний із загальним розвитком баянної культури, переходом до вищого ступеня академічної музичної освіти на народних інструментах. Велику роль у цьому процесі

відіграла діяльність видатних вітчизняних музикантів-баяністів різних поколінь М. Різоля, С. Грінченка, К. Мяскова, В. Подгорного, В. Безфамільнова, А. Семешка, В. Рунчака, О. Міщенко, І. Снедкова, В. Губанова та педагогів М. Оберюхтіна, М. Давидова, І. Яшкевича, О. Назаренка, А. Сташевського.

Вітчизняні виконавці-педагоги й композитори, які є авторами нових навчально-методичних посібників для початкового навчання баяністів, визначають основні стилістичні напрями розвитку дитячого баянно-акордеонного репертуару, що відповідають вимогам сучасної музичної освіти: «Дитячий альбом № 2» К. Мяскова, «Дитяча сюїта» № 1 («Пори року») А. Білошицького (1980), «Дитячі альбоми» В. Дикусарова та Е. Мантулева (2000), «Баян відкриває світ» П. Серотюка (2003), «Альбоми для юнацтва» А. Шмикова та А. Гайденка.

Слушним спостереженням щодо дитячих альбомів є думка А. Душного про прагнення митців зацікавити молодь світом баянної музики, що стало приводом для написання «Дитячих альбомів» у різні періоди творчості [2]. Крім центральних та східних регіонів України (В. Подгорний «Альбом для юнацтва», К. Мясков «Дитячий альбом для баяна», О. Шмиков «Альбом для юношества») активно працюють композитори західних регіонів: «Музичні картинки» М. Чембержі (1999), «Альбом баяніста» А. Онуфрієнка (Дрогобич, 2005), «Дитячий альбом» В. Сороки (Тернопіль, 2007), «Дитячий альбом баяніста-акордеоніста № 2» В. Шлюбика (Дрогобич, 2010), «Дитячий альбом» баяніста (акордеоніста) В. Салія. Беручи до уваги досвід вітчизняних та західноєвропейських авторів, баяністи відкрили нові темброво-семантичні можливості свого інструмента, почали застосовувати готово-вибірний баян: наприклад, використання п'ятипальцевої аплікатури стало переломним у розвитку академічного мистецтва.

Створюючи музику для дітей та юнацтва, композитор має усвідомлювати свою місію — що саме він вкладає у дитячі п'єси. Далеко не кожен може знайти правильний шлях у своїх спробах до музичного спілкування з дітьми. Музика для дітей є відповідальною сферою композиторської діяльності, вагому частину якої складає духовне й естетичне виховання молодих виконавців і слухачів. Останнє впливає на здатність сприйняття дитиною навколишнього світу в різних жанрах і стилях творчості, вражаючи красою музичних звуків та відтінків. У реакції на музику відбиваються щирість і безпосередня емоційність дитини, що є відповідною реакцією на позитивне чи негативне, яке пов'язане зі специфікою дитячого мислення. Дитині подобається жанрова різноманітність, пов'язана з народнопісенною тематикою, з казковими героями та сюжетними розповідями. Юних виконавців цікавить фантастичне бачення світу, в якому можна втілити свої мрії, а особливо близькою є музика, у якій відображаються зрозумілі їхній свідомості явища. Періоди становлення і розвитку українського баянного мистецтва для дітей стали фундаментом форму-

* М. І. Різоль — український баяніст, педагог, композитор, здійснив десятки перекладень класичної та сучасної музики для баяністів, створивши яскравий самобутній репертуар. Обробки українських народних пісень, танців, мелодій народів світу стали для баяністів багатьох поколінь та країн улюбленими, виконуються музикантами всіх рівнів навчання, ввійшли до золотого фонду народно-інструментального мистецтва.

вання національного композиторського стилю, що відображається у тематиці творів, інтонаційній специфіці, притаманній українській музичній лексиці.

Висновки з даного дослідження. Дитяче баянне мистецтво є невід'ємною частиною музичної культури і має велике значення у музичному житті країни.

Баянне мистецтво для дітей мало власний історичний шлях, який розвивався за особливим «сценарієм». Напівпрофесійне дитяче виконавство змогло дати певний поштовх до виховання багатьох професійно підготовлених баяністів. Серед них такі широко відомі виконавці як В. Бесфамільнов, С. Грінченко, В. Заєць, Ю. Калашніков, В. Мурза, В. Самофалов, В. Самітов, Ю. Федоров, Фенюк, Є. Черказова та ін. Провідною ланкою у формуванні професійного рівня музичного мистецтва України стала початкова музична освіта. На різних етапах вдосконалення еволюції баянного мистецтва для дітей в Україні створювалися спеціальні навчальні музичні заклади: класи, курси, дитячі музичні школи та музичні училища. Діяльність музичних шкіл визначалася багатофункціональністю: ці навчальні заклади виконували роль не лише освітніх установ, але й своєрідних концертних організацій. Це у свою чергу стимулювало композиторів до написання творів для баяна, де враховані вікові особливості дитячого світосприйняття.

Про академізацію баянного мистецтва для дітей в Україні свідчать такі ознаки, як: розширення жанрово-стильового діапазону оригінальної музики для баяна; звернення композиторів до поліфонічних жанрів; створення сонатних циклів. Особливого значення набуває виконавська майстерність — винахідлива гра з тембром, застосування нетрадиційних прийомів гри на баяні, що значно розширюють його виразні і технічні властивості. Поступово склався золотий фонд дитячого баянного репертуару з оригінальних творів українських композиторів, що сприяє формуванню у дітей свідомого і зацікавленого ставлення до музичної культури свого народу.

Таким чином, нами виявлено історико-культурний, музично-виконавський і жанрово-стильовий аспекти становлення баянного мистецтва для дітей, що відбувається завдяки розвитку спеціальної музичної освіти (50–60-ті роки ХХ століття). Зацікавленість композиторів і виконавців у розширенні жанрового діапазону баянного репертуару збагачує його техніко-виконавський потенціал. Нові художні принципи, обумовлені загальними процесами розвитку музичного професіоналізму, реалізовані в ускладненні музичного змісту, драматургії, мови, що стає визначальним для розуміння сучасного етапу розвитку баянного мистецтва.

Перспектива подальшої розробки теми обумовлена тим, що надана періодизація баянного мистецтва для дітей в Україні, з одного боку, узагальнює в цілому закономірність цього самобутнього явища, а з іншого — дає можливість вивчати внутрішні процеси розвитку баянного мистецтва більш предметно на прикладі творів, призначених для

виховання учнів середніх та старших класів шкіл естетичного виховання та музичних училищ. Зокрема у наступному слід розглянути жанрову стилістику «Альбому для дітей та юнацтва» (1988) В. Власова, який складається з 45 п'єс у п'яти циклах («Альбом першокласника», «У гостях у казки», «Камерні п'єси», «Народні мелодії», «Естрадно-джазові п'єси»). У цих творах композитор демонструє творчий підхід до формування дитячого світосприйняття засобами баяна. Тут представлено програмні п'єси з казковими сюжетами для початківців і ліричні мініатюри, фольклорні мотиви й естрадно-джазове музикування з різноманітним музично-виразовим комплексом вищого рівня складності виконання.

Література:

1. Давидов М. А. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста (акордеоніста) [Текст] : підруч. для вищ. та сер. муз. навч. закл. / М. А. Давидов. — К. : Муз. Україна, 2004. — 240 с.
2. Душний А. В. Львівська школа баянно-акордеонного мистецтва [Текст] : довідник / А. Душний. — Дрогобич : Посвіт, 2010. — 216 с.
3. Іванов Є. В. Гармоніки, баяни, акордеони. (Духовні та матеріальні аспекти функціонування в музичній культурі України ХІХ–ХХ ст.) : навчальн. пос. для вищих закладів мистецтв і освіти [Текст] / Є. Іванов. — Суми : Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2002. — 70 с.
4. Князев В. Ф. Еволюція виконавської техніки в українській баянній школі (друга половина ХХ століття) [Текст] : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 / В. Ф. Князев. — К. : НМАУ імені П. Чайковського, 2005. — 20 с.
5. Пахомов А. В. Гармошка как музыкальный инструмент [Текст] / А. В. Пахомов // Сборник работ Комиссии по исследованию и усовершенствованию гармоник. — М. : Гимн, 1928. — [С. 51–56].
6. Семешко А. А. Баянно-акордеонне мистецтво України на зламі ХХ–ХХІ століть [Текст] : довідник / А. Семешко. — Тернопіль : Навчальна книга «Богдан», 2009. — 244 с.

References:

1. Davydov, M. A. (2004). *Teoretychni osnovy formuvannya vykonavskoyi maysternosti bayanista (akordeonista)* [Theoretical Foundations of the Formation of Performing Skill of the Bayanist (Accordionist)]. Kyiv : Muz. Ukrayina. (In Ukrainian).
2. Dushniy, A. V. (2010). *Lvivska shkola bayanno-akordeonnoho mystetstva* [Lviv School of Bayan-Accordion Art]. Drogobych : Posvit. (In Ukrainian).
3. Ivanov, E. V. (2002). *Garmoniky, bayany, akordeony. (Duhovni ta materialni aspekty funktsionuvannya v muzichniy kulturi Ukrainy XIX–XX st.)* [Harmonies, Bayans, Accordions. (Spiritual and material aspects of functioning in musical culture of Ukraine of the XIX–XX centuries)]. Sumy : Sum DPU im. A. S. Makarenka. (In Ukrainian).
4. Knyazev, V. F. (2005). *Evolutsiya vykonavskoyi tekhniki v ukrayinskiy bayanni shkoli (druga polovyna XX stolittya)* [Evolution of Performing Technology in the Ukrainian Bayan School (second half of the XX century)]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv. (In Ukrainian).
5. Pahomov, A. V. (1928). *Garmoshka kak muzykalnyi instrument* [Garmoshka as a Musical Instrument]. *Sbornik rabot komissii po issledovaniyu i usovershenstvovaniyu garmonik — Collected Works of the Commission for Research and Improvement of Harmonics*. Moscow : Gimn. (In Russian).
6. Semeshko, A. A. (2009). *Bayanno-akordeonne mystetstvo Ukrainy na zlami XX–XXI stolit* [Bayano-accordion art of Ukraine at the turn of XX–XXI centuries]. Ternopil : Navchalna knyga "Bogdan". (In Ukrainian).